

Advies nr. 2022-A/008 van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen betreffende de hervorming van het kunstenaarsstatuut

I. Inleiding

Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, opgericht bij wet van 16 december 2002, is een onafhankelijke openbare instelling die instaat voor het waarborgen van het principe van gelijkheid van vrouwen en mannen en de bestrijding van elke vorm van ongelijkheid en discriminatie op basis van geslacht.

In die hoedanigheid is het Instituut bevoegd om adviezen en aanbevelingen te richten tot de overheid ter verbetering van de wet- en regelgeving.

In deze context hebben de minister van Werk, de minister van Sociale Zaken en de minister van Zelfstandigen aan het Instituut gevraagd om een advies uit te brengen over het voorontwerp van wet tot oprichting van de Kunstwerkcommissie en tot verbetering van de sociale bescherming van kunstwerkers, het koninklijk besluit betreffende de werking van de Kunstwerkcommissie en tot verbetering van de sociale bescherming van kunstwerkers, het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van diverse bepalingen van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering en tot invoeging van een hoofdstuk XII houdende bijzondere bepalingen van toepassing op de kunstwerkers in Titel II van hetzelfde koninklijk besluit van 25 november 1991 en tot wijziging van diverse bepalingen van het ministerieel besluit van 26 november 1991 houdende toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering.

Het Instituut verheugt zich over het initiatief van de bevoegde ministers om een advies te vragen over dit ontwerp tot hervorming, daar deze vraag het bewijs levert dat ze aandacht hebben voor de genderdimensie. Het Instituut heeft dus geprobeerd om de "genderdimensie" van dit ontwerp zo goed mogelijk af te bakenen, i.e. de verschillen in situatie die tussen vrouwen en mannen bestaan in het domein waarop het ontwerp betrekking heeft, met als doel de aandacht te vestigen op de bepalingen van de hervorming die een weerslag zouden kunnen hebben op de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het ontwerp tot hervorming bevat heel wat technische aspecten. In dit soort dossier en vanuit het oogpunt van gendermainstreaming vinden er idealiter contacten plaats tussen de deskundigen die met het dossier zijn belast en het Instituut in het kader van de opmaak van het ontwerp van hervorming. Deze contacten tussen deskundigen inzake het thema enerzijds en genderdeskundigen anderzijds laten immers toe de genderdimensie van het ontwerp beter te identificeren en vervolgens ook beter op te nemen in het ontwerp van hervorming.

II. Context

Uit de cijfers die we van de Commissie Kunstenaars hebben ontvangen, blijkt dat momenteel 42.445 personen houder zijn van een kaart of een visum van kunstenaar of kunstenaars zijn in het stelsel van zelfstandige (zelfstandigheidsverklaring)¹; onder hen zijn er 17.715 vrouwen, i.e. 41,7% vrouwen die "officieel" worden beschouwd als kunstenaars in België. Uit de cijfers die we van de RVA hebben gekregen, blijkt dat er momenteel² 7.795 werklozen zijn die verklaren een artistieke activiteit te beoefenen; onder hen zijn er 3.499 vrouwen, of 44,9%. Voorts verklaren 5.117 personen een artistieke activiteit of een activiteit technicus in de artistieke sector te beoefenen en begunstigde te zijn van een

¹ Het aantal zelfstandigheidsverklaringen heeft enkel betrekking op personen die een aanvraag hebben ingediend bij de Commissie. Daar deze aanvraag niet verplicht is, is dit cijfer niet gelijk aan het totale aantal kunstenaars met een zelfstandigenstatuut in België.

² Cijfers als jaargemiddelde, opgesteld voor de eerste vier maanden van 2022.

maatregel van behoud van uitkeringen³; onder hen zijn er 2.279 vrouwen (44,6%). In een recent voorstel van resolutie⁴, opgesteld door federale volksvertegenwoordigers, wordt bepaald wat volgt: "Volgens de RVA doen kunstenaars die een werkloosheidsuitkering ontvangen, gemiddeld aangifte van 47 arbeidsdagen per jaar." En ook: "Volgens de RVA is de gemiddelde maandelijkse uitkering per kunstenaar gelijk aan € 930,12."

Uit deze weinige gegevens blijkt dat de artistieke sector een sector is met algemeen lage inkomens en dat er vaak een beroep wordt gedaan op de sociale zekerheid. Ook zonder gegevens die een globaal en nauwkeurig beeld bieden van de situatie vanuit de genderinvalshoek, lijkt het erop dat deze onzekerheid meer vrouwen dan mannen treft in de artistieke sector. Dit blijkt meer bepaald uit het verband tussen de aanwezigheid van vrouwen in deze sector en hun aanwezigheid in de categorieën van werklozen en van werklozen met behoud van de uitkeringen. Deze vaststelling wordt overigens duidelijk geformuleerd in de memorie van toelichting van het ontwerp van wet tot oprichting van de Kunstwerkcommissie en tot verbetering van de sociale bescherming van kunstwerkers: "*Sommige groepen van kunstenaars en beroepsbeoefenaars in de creatieve sectoren, inzonderheid vrouwen, jongeren en personen met een handicap, lopen een groter risico van onzekere arbeidsvoorwaarden.*"

III. Advies

1. Samenstelling en werking van de commissie

Het ontwerp tot hervorming voorziet in de oprichting van een Kunstwerkcommissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van de federaties van de professionele kunstensector, vertegenwoordigers van de federale administraties, vertegenwoordigers aangewezen door de vakbondsorganisaties, vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties of van de organisaties van zelfstandigen en vertegenwoordigers van de gemeenschappen. Het ontwerpbesluit betreffende de werking van de commissie bepaalt dat er bij de samenstelling van de commissie wordt voorzien in een evenwichtige verdeling tussen vrouwen en mannen. In het verslag aan de Koning staat dat het gaat om een middelenverbintenis, niet om een resultaatsverbintenis.

Om het beginsel van gelijkheid van mannen en vrouwen te eerbiedigen, met name wat betreft de toegang tot verantwoordelijkheden, en om rekening te houden met de bestaande ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op artistiek gebied, is het Instituut van mening dat de samenstelling van de commissie zo evenwichtig mogelijk moet zijn vanuit de genderinvalshoek, wat betreft zowel de plenaire samenstelling als de uitgebreide of beperkte samenstelling.

Hoewel het Instituut zich bewust is van de verschillende evenwichten die bij de samenstelling van de commissie in acht moeten worden genomen, is het van mening dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan het genderevenwicht bij de samenstelling van de commissie. Zonder hier nader in te gaan op de mogelijke mechanismen die als doel hebben de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen te garanderen binnen de verschillende samenstellingen van de commissie, vraagt het Instituut de bevoegde ministers om zich te laten inspireren door de wet van 28 juli 2011 teneinde te garanderen dat vrouwen zitting hebben in de raad van bestuur van de autonome overheidsbedrijven,

³ Artikel 116 §5 en 116§5bis van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.

⁴ Voorstel van resolutie met als doel een nieuw statuut te creëren voor de intermitterende kunstenaars en de intermitterende technici van de artistieke sector. Ingediend door Florence Reuter, Christophe Bombled en Benoît Piedboeuf. 24 januari 2021.

de genoteerde vennootschappen en de Nationale Loterij⁵, die voor alle leden van de raad van bestuur een quotum invoert van ten minste één derde leden van het gender dat het minst vertegenwoordigd is.

Het ontwerpbesluit bepaalt bovendien wat volgt: *"Indien wordt vastgesteld dat een lid binnen een periode van een jaar de helft van de vergaderingen van de Kunstwerkcommissie zonder verantwoording niet heeft bijgewoond of indien het lid langer dan zes maanden afwezig is, voorziet de Koning in zijn ambtshalve vervanging, tenzij zijn afwezigheid is gerechtvaardigd om medische redenen."* Het Instituut verbaast zich erover dat in verband hiermee het volgende te lezen staat in het verslag aan de Koning: *"Om de goede werking van de Kunstwerkcommissie te verzekeren, zal het mogelijk zijn het mandaat te beëindigen van een lid dat, binnen de tijdspanne van één jaar, meer dan de helft van de vergaderingen niet heeft bijgewoond zonder verantwoording. Dezelfde mogelijkheid wordt geboden wanneer een lid langer dan zes maanden afwezig is, bijvoorbeeld omwille van ziekte, arbeidsongeval, beroepsziekte, moederschapsverlof of vaderschapsverlof."*

De goede werking van de commissie is natuurlijk een relevante doelstelling. Afgezien echter van het feit dat er tegenspraak lijkt te bestaan tussen de rechtvaardiging om medische redenen in de tekst van het ontwerpbesluit en de inhoud van het verslag aan de Koning zoals hierboven vermeld, bestaat het risico dat leden van de commissie die moederschaps- of vaderschapsverlof genieten op onevenredige wijze worden bestraft wanneer het effectief de bedoeling is om leden te vervangen die gedurende meer dan zes maanden afwezig zijn als gevolg van de verschillende hierboven genoemde redenen. Het Instituut stelt voor om te voorzien in een mechanisme voor tijdelijke vervanging van commissieleden met moederschaps- of vaderschapsverlof, zodat hun mandaat niet wordt beëindigd in geval van langdurige afwezigheid en zij desgewenst gemakkelijk in de commissie kunnen terugkeren.

2. Taken van de commissie

De opdracht van de Kunstwerkcommissie zal erin bestaan de artistieke of technische aard of de aard van ondersteuning te verifiëren van de activiteiten die worden uitgevoerd door de personen die een aanvraag van attest indienen, met garanties voor harmonie in de rechtspraak en door incoherenties te elimineren. **Het kunstwerkattest** betreft zowel de artistieke, de artistiek-technische als de artistieke ondersteuningsactiviteiten.

Volgens het Instituut is het positief dat het attest betrekking heeft op deze technische en ondersteuningsactiviteiten die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de artistieke activiteiten en vaak onder dezelfde onzekere voorwaarden als die laatste worden uitgevoerd. Sommige van die activiteiten zijn sterk vrouwelijk (visagisten, kleedsters, kostuumontwerpsters enz.), en dus zal dit ertoe bijdragen de onzekerheid te verminderen voor vrouwen die dergelijke activiteiten uitoefenen.

Ter samenvatting van de **voorwaarden voor het verkrijgen** van dit attest bepaalt het ontwerpbesluit dat in de periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag een inkomen van meer dan € 65.400 bruto aan kernactiviteiten moet worden aangetoond en dat het attest niet kan worden verkregen indien er geen inkomen van meer dan € 1.000 bruto wordt aangetoond in de kernactiviteiten in de periode van 2 jaar voorafgaand aan de aanvraag. Als deze bedragen inzake inkomen niet worden aangetoond door

⁵ Wet van 28 juli 2011 tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, het Wetboek van vennootschappen en de wet van 19 april 2002 tot rationalisering van de werking en het beheer van de Nationale Loterij teneinde te garanderen dat vrouwen zitting hebben in de raad van bestuur van de autonome overheidsbedrijven, de genoteerde vennootschappen en de Nationale Loterij (B.S. van 14 september 2011).

de aanvragende persoon, moet deze laatste aantonen ofwel dat de inkomsten uit kernactiviteiten en randactiviteiten samen in een deel van het eigen levensonderhoud kunnen voorzien, ofwel dat de kernactiviteiten en randactiviteiten samen een aanzienlijk deel van de professionele tijdsinvestering uitmaken. De voorwaarden voor het verkrijgen van het attest waarin het ontwerpbesluit voorziet, maken dus een onderscheid tussen de **kernactiviteiten** en de **randactiviteiten** en bepalen dat de vereiste inkomsten moeten worden aangetoond in het kader van de kernactiviteiten.

Er zouden verschillen in de situatie van mannen en vrouwen kunnen bestaan wat betreft activiteiten die enerzijds als kernactiviteit en anderzijds als randactiviteit worden beschouwd en dus van invloed kunnen zijn op de respectieve toegang van vrouwen en mannen tot het attest. Om die reden is het Instituut van mening dat het noodzakelijk is dat het **kadaster** waarin het wetsontwerp voorziet met betrekking tot de door de commissie toegepaste criteria en de activiteiten die aan deze criteria voldoen, de genderdimensie integreert, i.e. dat dit kadaster het mogelijk maakt eventuele verschillen in de situatie van vrouwen en mannen te identificeren.

Nog steeds met het oog op een betere identificatie van de eventuele verschillen in situatie die tussen vrouwen en mannen bestaan op artistiek vlak, beveelt het Instituut aan dat het **digitale register** dat de commissie moet opstellen ook het gender zou vermelden van de personen die een attest verkrijgen. Deze opsplitsing op basis van gender zal het mogelijk maken te beschikken over een globaal beeld op basis van gender van de begunstigden van het attest alsook deze dimensie op te nemen in het kader van haar rol van **expertisecentrum** wat betreft de sociaaleconomische aspecten van het kunstwerk binnen de federale administratie en van haar **adviesopdracht** in verband met de wetsontwerpen, ontwerpbesluiten en eender welke ontwerpen van normen die aan haar worden overgelegd. De integratie van de genderdimensie in het kadaster en het register zal worden bevorderd door het feit dat er al is bepaald dat het gender moet worden vermeld in het digitale platform "Working In The Arts".

Bovendien vormen de verschillende wetsontwerpen en ontwerpbesluiten waarop dit advies betrekking heeft, het eerste luik van een globalere hervorming die het voorwerp zal zijn van een **evaluatie** na een periode van 3 jaar. Het Instituut pleit ervoor om de genderdimensie op te nemen in deze evaluatie en houdt zich ter beschikking om mee te werken aan deze evaluatie.

Zoals bepaald in de memorie van toelichting bij de wet is het statuut van kunstenaar van nature onzeker en moeilijk te bepalen in termen van tijd, investering en soms ook van ontvangen inkomsten. In dit kader zullen personen die niet duidelijk kunnen aantonen een inkomen van meer dan € 65.400 bruto uit de kernactiviteiten te halen, worden onderworpen aan de **kwalitatieve interpretatie door de commissie** op basis van criteria van bestaansmiddelen en tijdsinvestering die moeilijker te bewijzen zijn. In de memorie van toelichting bij de wet lezen we ook nog dat ondanks het ontbreken van beschikbare gendergegevens over het inkomen van kunstenaars, gelet op de verschillen die in de samenleving bestaan tussen vrouwen en mannen⁶ en die welke kunnen worden afgeleid uit de weinige gevoerde studies⁷, het risico van onzekere arbeidsvoorwaarden groter is voor vrouwen. Het is dan ook

⁶ *Inkomensongelijkheden tussen vrouwen en mannen en individuele armoede*, Thomas Delclite, Geneviève Geenens, Statbel, FOD Economie, november 2019.

⁷ *Présence des femmes dans le champ des Arts de la scène*. Note de conclusions et perspectives. Charles Grandry, met de medewerking van Sébastien Fontaine, onder leiding van Dr. Rachel BRAHY en Pr. Nancy DELHALLE, Universiteit van Luik, 2020.

Synthese van de belangrijkste cijfers geproduceerd door LCA1 in het kader van een statistische monitoring volgens gender met betrekking tot de plaats die vrouwen innemen in het domein van de podiumkunsten in de Federatie Wallonië-Brussel tot in 2022: https://acte3-4.deuxiemescene.be/wp-content/uploads/2021/08/Publication-etude-F-site-2eme-scene_2021.pdf.

waarschijnlijk dat de aanvragen die vrouwelijke kunstenaars indienen vaker het voorwerp zullen zijn van kwalitatieve interpretaties op basis van criteria die moeilijker te bewijzen zijn.

Om de moeilijkheden te verminderen die sommige personen zouden kunnen ondervinden om te voldoen aan de eisen om het attest te verkrijgen, voorziet het ontwerpbesluit in de **neutralisatie van bepaalde periodes** bij de evaluatie van een professionele artistieke praktijk in de kunsten. Daartoe: *"De aanvrager geeft aan op welke momenten gedurende de periode van vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag hij niet in staat was activiteiten te leveren wegens ziekte, arbeidsongeval, beroepsziekte, moederschaps- en vaderschapsverlof, en voegt hiervoor de bewijsstukken toe."*

Het is uiteraard een goede zaak dat er wordt voorzien in bepalingen die toelaten rekening te houden met de perioden van arbeidsongeschiktheid in het kader van de voorwaarden voor toekenning van het attest, inzonderheid bepalingen met betrekking tot moeder- en vaderschap. Bij het lezen van het ontwerpbesluit is het echter niet zo gemakkelijk om te weten wat concreet wordt bedoeld met de **berekening** die tot deze neutralisatie leidt: *"Bij het beoordelen van bovenstaande voorwaarden, wordt geen rekening gehouden met periodes waarin de aanvrager overeenkomstig §3, laatste lid niet in staat was om prestaties te leveren. De bovenstaande bedragen worden verminderd volgens de verhouding tussen het totaal aantal dagen waarop de aanvrager niet in staat was prestaties te leveren en de volledige periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag."*

Gebeurt het rekening houden met periodes van inactiviteit enkel door de bedragen te verminderen volgens de verhouding tussen het totale aantal inactiviteitsdagen en de volledige periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag? Of gebeurt dat ook door de bedragen te verminderen volgens de verhouding tussen het totale aantal inactiviteitsdagen en de volledige periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag en door de inactiviteitsperiodes af te trekken?

We hebben geprobeerd de berekeningen te maken⁸ om een evaluatie te maken van de impact van 15 weken moederschapsverlof op de bedragen van de bruto inkomsten die vereist zijn om van ambtswege te worden beschouwd als een beroepskunstenaar dan wel ambtshalve te worden uitgesloten van dit statuut.

De eerste vaststelling is dat het systeem complex en onduidelijk is. Er zullen inspanningen moeten worden geleverd om ervoor te zorgen dat de betrokkenen begrijpen hoe de perioden waarin zij geen diensten konden verlenen, in aanmerking zullen worden genomen.

⁸ In het eerste geval zou een klassiek moederschapsverlof van 15 weken, i.e. 105 dagen tijdens de vijf jaar (1.826 dagen) voorafgaand aan de aanvraag van attest, overeenkomen met 105 dagen : 1.826 dagen = 0,057, of 5,7%. 5,7% van € 65.400 = € 3.728. 65.400 – 3.728 = **€ 61.672** bruto als drempel waarboven er steeds een bewijs zal zijn van een professionele praktijk in de kunsten.

Ervan uitgaand dat dit type berekening ook toepasselijk is om de drempel te bepalen waaronder de aanvraag van attest nooit zal worden goedgekeurd, in het kader van klassiek moederschapsverlof van 15 weken, i.e. 105 dagen tijdens de twee jaar voorafgaand aan de aanvraag van attest, zou een resultaat van 105 dagen : 730 = 0,14, of 14,4% van € 1.000 = € 144. 1.000 – 144 = **€ 856** ook overeenstemmen met de ondergrens waaronder het onmogelijk is het attest te verkrijgen op basis van kernactiviteiten tijdens de 2 jaar voorafgaand aan de aanvraag.

In het tweede geval zou een klassiek moederschapsverlof van 15 weken, i.e. 105 dagen tijdens de vijf jaar (1.826 dagen) voorafgaand aan de aanvraag van attest, overeenkomen met 105 dagen : 1.721 (1.826 – 105) = 0,061, of 6,1% van € 65.400 = € 3.989. 65.400 – 3.989 = **€ 61.411** bruto als drempel waarboven er steeds een bewijs zal zijn van een professionele praktijk in de kunsten.

Nog steeds in het kader van een klassiek moederschapsverlof van 15 weken, i.e. 105 dagen tijdens de twee jaar voorafgaand aan de aanvraag van attest, zou een resultaat van 105 dagen : 625 (730-105) = 0,168, of 16,8% van € 1.000 = € 168. 1.000 – 168 = **€ 832** overeenstemmen met de ondergrens waaronder het onmogelijk is het attest te verkrijgen op basis van kernactiviteiten tijdens de 2 jaar voorafgaand aan de aanvraag.

Vervolgens is het zo dat, zelfs in het scenario waarin het mechanisme op de voordeligste wijze wordt begrepen in het kader van moederschapsverlof dat wordt opgenomen tijdens de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag, de impact van de neutralisatie op het bedrag van de vereiste inkomsten vrij beperkt lijkt ten opzichte van de beperkingen in verband met de zwangerschap, de bevalling en vervolgens het feit een kind op jonge leeftijd te hebben en alle verstoringen die daarvan het gevolg kunnen zijn voor de artistieke activiteiten die vaak plaatsvinden in het kader van onregelmatige activiteiten en afwijkende werkuren. Gezien de duur van het vaderschapsverlof (15 dagen) zou deze regeling bovendien nagenoeg geen impact hebben voor mannen.

We hebben hierboven gezien dat het over het algemeen waarschijnlijk is dat vrouwelijke kunstenaars vaker het voorwerp uitmaken van kwalitatieve interpretaties door de commissie dan mannen, als gevolg van de grotere onzekerheid wat betreft hun situatie. Gelet op de aanhoudende traditionele rolverdeling in het kader van de zorg voor jonge kinderen en rekening gehouden met de beperkte impact van de beoogde regeling op het bedrag van de vereiste inkomsten om het attest te kunnen verkrijgen, is het eveneens waarschijnlijk dat de aanvragen die worden ingediend door vrouwen die een of meerdere kinderen zullen hebben gekregen tijdens de periode van vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag, nog vaker het voorwerp zullen zijn van een **kwalitatieve evaluatie door de commissie** op basis van criteria van bestaansmiddelen en tijdsinvestering die moeilijker aan te tonen zijn. Deze situatie zou nog vaker kunnen voorkomen en risicovoller kunnen zijn voor vrouwen (en mannen) die hun kinderen alleen grootbrengen⁹. De levensomstandigheden van deze gezinnen zijn vaak nog onzekerder en zij hebben meer te lijden onder de beperkingen van het ouderschap.

Het wekt ook de nodige verbazing dat het ontwerpbesluit geen bepalingen bevat om rekening te houden met eventueel adoptieverlof in het kader van de voorwaarden voor toekenning van het attest. Bovendien is het interessant vast te stellen dat, volgens de cijfers die we van het RIZIV hebben ontvangen, de meeste begunstigden van adoptieverlof in 2020 mannen waren (51,6%).

In dit verband beveelt het Instituut aan om bij het onderzoek van de aanvragen van attest meer rekening te houden met moederschaps-, vaderschaps- en adoptieverlof, bijvoorbeeld door de duur van dergelijk verlof te vermenigvuldigen met een coëfficiënt die beter rekening houdt met de impact van het ouderschap op de artistieke activiteit. Tevens stelt het Instituut voor om het ouderschapsverlof ook te kunnen neutraliseren (volledig of gedeeltelijk) bij de berekening van het bedrag van de vereiste inkomsten in het kader van de toekenning van het attest.

3. Het ontwerp van koninklijk besluit betreffende het recht op werkloosheidsuitkeringen voor werknemers in de kunstensector

De specifieke aard van de beroepen in de kunstensector en van de wijze waarop ze worden georganiseerd, heeft als gevolg dat werknemers in de kunstensector zich niet kunnen inschakelen in de gewone regels van de werkloosheidsreglementering. Er bestaan afwijkende regels op grond waarvan werknemers die artistieke activiteiten verrichten, toegang hebben tot sociale bescherming. Sinds vele jaren echter, en nog meer sinds de crisis in verband met het coronavirus, wordt vastgesteld dat de sociale bescherming van werknemers in de kunstensector problematisch is en structureel moet worden hervormd. Zoals we hebben gezien, is het de Kunstwerkcommissie die verantwoordelijk zal zijn voor de controle op de artistieke, technische of ondersteunende kwaliteit van de uitgevoerde

⁹ In 80% van alle eenoudergezinnen is een vrouw het gezinshoofd.

activiteiten. De RVA hoeft dit werk dus niet meer te doen, maar zal erop toezien dat er wordt voldaan aan de voorwaarden voor toegang tot en toekenning van uitkeringen.

De nieuwe regeling versoepelt de **toegang** tot de specifieke regels ten voordele van werknemers in de kunstsector, teneinde beter rekening te houden met onzichtbaar werk, intermitterende inkomsten en prestaties alsook met de arbeidsvoorwaarden. Zo kan elke werknemer die houder is van een kunstwerkattest "plus" of "starter" en die het bewijs levert van 156 arbeidsdagen over een periode van 24 maanden onmiddellijk voorafgaand aan de aanvraag van uitkeringen als kunstwerker, voor zover hij daartoe een aanvraag indient, aanspraak maken op de gunst van uitkeringen voor kunstwerk gedurende een periode van 36 maanden, voor zover de betrokkene tijdens deze periode beschikt over een door de commissie verleend geldig attest. Het aantal arbeidsdagen en de referentieperiode zijn gunstiger voor de kunstwerkers in vergelijking met het huidige systeem¹⁰.

De wijze waarop er rekening wordt gehouden met inactiviteitsperiodes in verband met ouderschap, verschilt van de manier waarop daarmee rekening wordt gehouden om het attest te verkrijgen. Het gaat hier om de verlenging van de referentieperiode van 24 maanden voor personen die moederschapsuitkeringen en uitkeringen toegekend in het kader van het adoptieverlof genieten.

De eerste opmerking luidt dat, in tegenstelling met de bepalingen betreffende de toekenning van het kunstwerkattest, waarbij er geen rekening wordt gehouden met adoptieverlof, het ontwerpbesluit in het huidige geval geen rekening houdt met het vaderschapsverlof in het kader van de toekenning van de gunst van uitkeringen voor kunstwerk. Het klopt dat de impact van dit verlof op de referentieperiode, gelet op de zeer korte duur (15 dagen), zeer beperkt zou zijn.

De verlenging van de referentieperiode van 24 maanden met de duur van het moederschapsverlof (minimaal 15 weken) en de duur van het adoptieverlof (minimaal 6 weken) is een maatregel die betrekkelijk weinig rekening houdt met de verstoringen voor het professionele artistieke bestaan als gevolg van de komst van en de zorg voor een jong kind, vooral voor vrouwen die nog steeds een groot deel van de zorgtaken voor hun rekening nemen. De impact van deze gewone verlenging van de referentieperiode is nog kleiner voor vrouwen en mannen die hun kinderen alleen opvoeden, wier levensomstandigheden nog onzekerder zijn en die nog meer te lijden hebben onder de beperkingen van het ouderschap in de context van hun professionele artistieke activiteiten.

In de huidige algemene regeling die van toepassing is voor alle voltijdse volledig werklozen, met inbegrip van personen die artistieke activiteiten beoefenen, worden de dagen die aanleiding hebben gegeven tot de betaling van een vergoeding bij toepassing van de wetgeving betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen (inzonderheid moederschaps-, adoptie- en vaderschapsverlof) gelijkgesteld met arbeidsdagen. In plaats van 312 dagen over een periode van 21 maanden moet een jonge moeder er momenteel 207 presteren in het kader van basismoederschapsverlof. Zo we de oefening beperken tot het ouderschap, lijken deze gelijkstelling en de vermindering van het aantal arbeidsdagen die eruit voortvloeit meer bescherming te bieden dan de gewone verlenging van de referentieperiode waarin het ontwerpbesluit voorziet.

Kijken we naar de voorwaarden voor **verlenging** van de gunst van de uitkeringen voor kunstwerk waarin het ontwerpbesluit voorziet, dan stellen we vast dat, zo hij nog steeds een attest heeft, de werknemer die een attest aanvraagt opnieuw wordt toegelaten tot de gunst van de uitkeringen voor

¹⁰ Om vandaag recht te hebben op een werkloosheidsuitkering moeten kunstenaars die daarvoor een aanvraag indienen, het bewijs leveren van een bepaald aantal arbeidsdagen (eventueel als gevolg van uitzendarbeid) tijdens een referentieperiode: 312 dagen tijdens een periode van 21 maanden voor wie jonger is dan 36 jaar; 468 dagen tijdens een periode van 33 maanden voor wie ouder is dan 36 en jonger dan 50 jaar; 624 dagen tijdens een periode van 42 maanden voor wie ten minste 50 jaar oud is.

kunstwerk gedurende een periode van 36 maanden indien hij het bewijs levert van 78 arbeidsdagen tijdens de 36 maanden die onmiddellijk aan de aanvraag voorafgaan. In dit geval echter wordt het te presteren aantal arbeidsdagen door twee gedeeld (39 dagen) voor personen die moederschapsuitkeringen krijgen of uitkeringen die worden toegekend in het kader van het adoptieverlof (niet van het vaderschapsverlof). Dit systeem, dat rekening houdt met moederschap en adoptie, niet langer door een verlenging van de referentieperiode maar door een aanzienlijke vermindering van het aantal gepresteerde arbeidsdagen, lijkt veel beter rekening te houden met de beroepsmatige verplichtingen in verband met de komst van een kind dan het systeem dat betrekking heeft op de toegang tot de gunst van de uitkeringen voor kunstwerk.

Het ontwerpbesluit voorziet ook in de verlenging van de duur van de referentieperiodes met het aantal dagen dat overeenstemt met het moederschaps-, adoptie- en vaderschapsverlof voor de **hernieuwde toelating** tot de gunst van de uitkeringen voor kunstwerk nadat er een einde aan is gekomen.

Het Instituut beveelt aan om het rekening houden met moederschap, adoptie en vaderschap in het kader van de toegang en de hernieuwde toelating tot de gunst van de uitkeringen voor kunstwerk te versterken, naar het voorbeeld van het systeem voor de vernieuwing van deze gunst, dat voorziet in een vermindering van het gepresteerde aantal arbeidsdagen.

Het ontwerpbesluit stelt ook de **regels voor omzetting** van de vergoedingen in arbeidsdagen vast. Zonder dat het over alle technische elementen beschikt, wenst het Instituut de aandacht te vestigen op het feit dat er moet worden vermeden dat, wanneer een behoorlijke vergoeding bij wijze van uitzondering wordt ontvangen in slechts enkele dagen, dit type systeem als gevolg heeft dat het ontvangen (uitzonderlijk) inkomen wordt omgezet in een te klein aantal arbeidsdagen en zodoende het aantal vergoede dagen vermindert. Dit type effect zou inzonderheid personen in een kwetsbare situatie kunnen raken, onder wie vrouwen waarschijnlijk oververtegenwoordigd zijn.

Tot slot, als gevolg van wat er was beslist in het kader van de gezondheidscrisis in verband met het coronavirus, ondersteunt het Instituut de **verdwijning van het statuut van samenwonende** waarin het ontwerpbesluit voorziet in het kader van het minimaal dagelijks bedrag van de uitkering voor kunstwerk. Dit statuut van samenwonende, dat verhoudingsgewijs meer vrouwen betreft¹¹, beperkt de toegang tot inkomen en dus de economische onafhankelijkheid. Deze schrapping gaat in de richting van een grotere individualisering van de rechten in verband met de gezinssituatie.

IV. Samenvatting en aanbevelingen

Globaal gezien lijkt het ontwerp tot hervorming van het kunstenaarsstatuut te gaan in een richting waarbij er beter rekening wordt gehouden met de specifieke aard van het werk in het artistieke domein en ook waarbij kunstenaars beter toegang krijgen tot sociale bescherming. Volgend op zijn advies vestigt het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen echter de aandacht van de bevoegde ministers op verschillende punten.

¹¹ Volgens de statistieken van de RVA waren, in 2022 (jaargemiddelde), 52,4% vrouwen en 41,6% mannen samenwonend onder alle werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen.

<https://www.rva.be/nl/documentatie/statistieken/cijfers/volledige-werkloosheid/werkzoekende-uitkeringsgerechtigde-volledig-werklozen>

Volgens het Instituut is er onvoldoende aandacht voor de evenwichtige aanwezigheid van vrouwen en mannen in de **samenstelling van de commissie**. Het Instituut vraagt aan de bevoegde ministers om inspiratie te halen uit de geldende regels betreffende de evenwichtige aanwezigheid van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van bepaalde ondernemingen in het kader van de regels tot vaststelling van de samenstelling van de commissie. Het Instituut stelt bovendien voor om te voorzien in een mechanisme voor tijdelijke vervanging van commissieleden met zwangerschaps- of vaderschapsverlof, zodat hun mandaat - in tegenstelling met wat er is bepaald - niet wordt beëindigd in geval van langdurige afwezigheid en zij desgewenst gemakkelijk in de commissie kunnen terugkeren.

Volgens het Instituut is het noodzakelijk dat de genderdimensie wordt opgenomen in het **kadaster** betreffende de criteria die de commissie toepast bij de evaluatie van de activiteiten voor de afgifte van het attest en de activiteiten die aan deze criteria beantwoorden. Gelet op het ontbreken van beschikbare genderstatistieken in het domein van de artistieke activiteiten beveelt het Instituut ook aan dat het digitale **register** dat de commissie moet opstellen, ook het gender zou vermelden van de personen die een attest verkrijgen. Deze gegevens moeten bijdragen tot de integratie van de genderdimensie in het kader van de rol als **expertisecentrum** wat betreft de sociaaleconomische aspecten van het kunstwerk die de commissie moet vervullen binnen de federale administratie en van haar **adviesopdracht** in verband met de wetsontwerpen, ontwerpbesluiten en eender welke ontwerpen van normen die aan haar worden overgelegd. Tot slot pleit het Instituut ervoor dat de **evaluatie van de hervorming** waarin wordt voorzien op het einde van een periode van 3 jaar ook de genderdimensie zou integreren.

Wat betreft de **aanvragen van een kunstwerkattest** maakt het Instituut zich zorgen over het feit dat, rekening gehouden met hun grotere kwetsbaarheid en met het feit dat het systeem gebaseerd is op het bedrag van de ontvangen inkomsten, de aanvragen die vrouwen indienen vaker het voorwerp zijn van kwalitatieve interpretaties door de commissie, op basis van criteria van bestaansmiddelen en tijdsinvestering die moeilijker aan te tonen zijn.

Het Instituut meent dat de **neutralisatie** van de periodes van moederschaps- en vaderschapsverlof bij de berekening van het bedrag van de vereiste inkomsten in het kader van de toekenning van het attest wellicht een te beperkte impact zal hebben ten aanzien van de beperkingen in verband met de zwangerschap, de bevalling en vervolgens het feit een kind van jonge leeftijd te hebben en van de verstoringen die daarvan het gevolg kunnen zijn wat betreft de artistieke activiteiten.

Bijgevolg beveelt het Instituut aan om het beoogde systeem van neutralisatie te versterken, bijvoorbeeld door de duur van de bewuste verloven te vermenigvuldigen met een coëfficiënt die toelaat werkelijk rekening te houden met de impact van het ouderschap op de artistieke activiteit. Tevens stelt het Instituut voor om het ouderschapsverlof te kunnen neutraliseren (volledig of gedeeltelijk) bij de berekening van het bedrag van de vereiste inkomsten in het kader van de toekenning van het attest. Tot slot verbaast het Instituut zich over het feit dat het adoptieverlof geen deel uitmaakt van de perioden die kunnen worden geneutraliseerd in het kader van de aanvragen van attest.

Wat betreft de **toegang tot werkloosheidsuitkeringen** van de werknemers in de kunstsector meent het Instituut dat het feit rekening te houden met het moederschaps- en het adoptieverlof via de verlenging van de referentieperiode niet voldoende is in het licht van de beperkingen in verband met de zwangerschap, de bevalling en vervolgens het feit een kind van jonge leeftijd te hebben en alle verstoringen die daarvan het gevolg kunnen zijn wat betreft de artistieke beroepsactiviteiten.

Het Instituut verbaast zich over het feit dat de verlenging van de referentieperiode geen betrekking heeft op het vaderschapsverlof en wijst erop dat, in het kader van het huidige algemene systeem, het

moederschaps-, adoptie- en vaderschapsverlof worden gelijkgesteld met werkdagen, wat meer bescherming lijkt te bieden dan het systeem dat in het kader van de hervorming wordt voorgesteld. De versterking van het feit rekening te houden met de verschillende soorten verlof om toegang te hebben tot de gunst van de uitkeringen voor kunstwerk is des te meer gerechtvaardigd daar voor de verlenging van de gunst van deze uitkeringen het aantal te presteren arbeidsdagen door twee wordt gedeeld voor personen die recht hebben op moederschapsuitkeringen of uitkeringen die worden toegekend in het kader van het adoptieverlof (niet het vaderschapsverlof).

Het Instituut beveelt dus aan om het rekening houden met moederschap, adoptie en vaderschap in het kader van de toegang en de hernieuwde toelating tot de gunst van de uitkeringen voor kunstwerk te versterken, naar het voorbeeld van het systeem voor de vernieuwing van deze gunst, dat voorziet in een vermindering van het gepresteerde aantal arbeidsdagen.

Het Instituut wenst ook de aandacht te vestigen op het feit dat er moet worden vermeden dat, wanneer een behoorlijke vergoeding bij wijze van uitzondering wordt ontvangen in slechts enkele dagen, de **omzetting van de inkomsten in arbeidsdagen** voor gevolg heeft dat het aantal vergoede dagen vermindert. Dit type effect zou inzonderheid personen in een kwetsbare situatie kunnen raken, onder wie vrouwen.

Tot slot verheugt het Instituut zich over de **verdwijning van het statuut van samenwonende** in het kader van het minimaal dagelijks bedrag van de uitkering voor kunstwerk; dit gaat in de richting van een grotere individualisering van de rechten wat betreft de gezinssituatie.